

Kontakter har förekommit hela tiden

Ramón Parodi i intervju med Bralche Petrich

Under de över 50 år som gått sedan USA bröt förbindelserna med Kuba har det funnits tider av hemliga kontakter och möten, tider av total iskylla och tider av våldsamma hot från norr. Det var en tid när general Alexander Haig, erkänd hög i Reaganregeringen (1980-88), varnade Sovjetunionens ambassadör och Mexikos utrikesminister att Pentagon övervägde att bomba ön. Det var samma Haig som också erkände att de behövde ha kontakt med Fidels Castro och som 1982 reste till Mexiko för att överlägga med Kubas dåvarande vicepresident Carlos Rafael Rodriguez. Pragmatism och realpolitik tvingade sig på båda regeringarna. Mycket av denna historia är ännu inte känt.

Nu är det dags att kubanerna berättar sin historia och driver igenom sina krav på USA, framför allt det viktigaste, att blockaden hävs. Det ställer större krav på Obama än på Raul Castro. Det är USA som måste montera ner den politik de har byggt upp. Kuba har inte blockerat USA, har inte utfärdat några sanktioner mot USA, har inte finansierat någon omstörtande verksamhet i USA.

Redan under Nixons tid

Även om USAs officiella linje varit att inte tala med oss tog Henry Kissinger, under Nixons tid (1969-74), första initiativet. När ett par akademiker i USA, Frank Mankiewicz och Saul Landau, 1975 sökte tillstånd att resa till Kuba skickade Kissinger med dem ett osignerat brev till Fidel Castro, och föreslog samtal.

Kissinger framförde att de påtagliga åsiktsskillnaderna mellan regeringarna inte var skäl till evig fiendskap och föreslog samtal. Kubanska regeringen svarade positivt och företrädare utsågs. Ett första hemligt möte ägde rum på La Guardia, flygplatsen i New York i juni 1975, där jag företrädde Kuba och statssekreterare Lawrence Eagleburger USA.

OAS var ett hinder

Vi talade om praktiska frågor för fortsatta kontakter. Sedan hade vi ett möte 3-4 timmar på Hotel Pier. Det handlade om blockaden. Kissinger var inte mot att häva den, sa tvärtom att USA var positivt intresserade, men kunde inte göra något, de var bundna av det beslut om kollektiva sanktioner mot Kuba som OAS, Amerikanska Staternas Organisation*, hade fattat 1962 på begäran av USA. Om USA nu skulle häva dem ensidigt, skulle de gå emot alla medlemsländers kollektiva åtagande att inte ha några förbindelser med Kuba. Det var ett dilemma som USA tagit upp i OAS sedan 1973, utan att komma ur den fälla de själva försatt sig i. Eagleburger sa att om de andra länderna skulle föreslå att häva blockaden skulle USA inte motsätta sig.

Vi skildes år med föreställningen att träffas igen om två månader. Men det hände aldrig. Datumet sköts upp gång på gång tills kontakten avbröts med hänvisning

till vårt stöd till Puerto Ricos självständighet i FNs avkoloniseringskommitté.

Nixon hade fått avgå 1974 på grund av Watergateskandalen och Gerald Ford blivit president. För att ställa sig in hos högern och bli omvald tog han som förevändning Kubas stöd till Angolas befrielsekamp mot kolonialmakten Portugal, där vår militär närvaro då ännu var helt obetydlig. Ford sa åt Kissinger att inte offentliggöra förhandlingarna med Kuba förrän efter valet 1976, och sedan blev Angola förevändningen för att inte fortsätta.

Carters initiativ - Intressekontor

Men senare, när Kuba var mycket mer inblandat i Angolas motstånd mot Sydafrikas militära intrång, gav Carter order om att återuppta kontakterna. 1977 offentliggjorde USA att förhandlingar inletts för att öppna intressekontor i respektive grannland med Tjeckoslovakien och Schweiz som skyddsmakter. Tanken var att nästa steg skulle vara att snarast öppna ambassader, med det dröjde nästan 40 år.

Carter fastnade mellan sin säkerhetsrådgivare, höken Zbigniew Brzezinski och den liberalare utrikesministern Cyrus Vance. Redan då diskuterade vi de frågor som nu på nytt läggs på bordet, till exempel de ömsesidiga ersättningskraven. De erkände våra krav, och vi deras, problemen låg i summorna.

Kuba erbjöd ersättning till ägarna av nationaliserad egendom. Men Carter fick rådet att inte acceptera detta utan att de skulle registreras som myndighetskrav från USA. Ägarna skulle sedan få skattelättnader i USA. När det gäller våra krav, så hade vi räknat ut kostnaderna för de skador blockaden åsamkat vår ekonomi, liksom för terroristangreppen och de bankkonton som USA exproprierat. Det viktiga med detta är att båda regeringarna erkände sina skyldigheter och att detta sades offentligt.

Reagantiden - de två extremerna

Som chef för Kubas intressekontor hade jag kontakt med USA med försvarsdepartementet, CIA, FBI, handels- och finansdepartementen mm. Under Reagans tid ökade fiendtligheterna, men det var hela tiden klart att USA inte ville avstå från direktkontakt med oss. Och de ville aldrig stänga intressekontoret, och förhandlingar fortsatte, trots de våldsamma motsättningar som rådde. Det var på 80-talet då USA ingrep militärt i Nicaragua och El Salvador med förevändningen att Sovjetunionen och Kuba var inblandade i Centralamerikas befrielseörelser. Det var också då USA invaderade Grenada och mordet på statsministern George Bishop.

Segern i Angola

Men det var också den tid då Kubas framgångsrika stöd till Angola och förutsebara seger över Sydafrika i Cuito Canavale ledde till att USA tvingade Sydafrika att

Forts sid 7

Forts från sid 6

acceptera fredsförhandlingar mellan å ena sidan Sydafrika och USA, å andra sidan Kuba och Angola. Ett skäl var också att USAs stöd till Sydafrikas apartheidregim och till Savimbi och Unita isolerade USA från resten av Afrika och gav dem dåligt rykte i hela omvärlden, utom USA och Europa. Förhandlingarna ledde till att Sydafrika fick lämna Angola och erkänna Namibias självständighet. Sydafrikas nederlag 1988 ledde sedan inom några år till att apartheid avskaffades.

I början av 90-talet tog Mexiko, Colombia och Venezuela initiativ för att förmå USA, Bush den äldre, att

häva blockaden. Det gick åt skogen på grund av William Clintons vallöfte 1992 att underteckna Helms-Burtonlagen för att skärpa blockaden mot Kuba, i det läge då Kubas alla allierade i kollapsat. Då ökade också de illegala överflygningarna och terroristangreppen från Florida.

Men nu finns ingen återvändo. Det gäller båda sidor.

Ramón Parodi var chef för Kubas intressekontor i Washington 1977-1989, och en av Kubas främsta kännare av USA.

*OAS, Amerikanska Staternas Organisation med säte i Washington, även kallat USAs kolonialdepartement, Redigering och översättning Eva Björklund

